

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ СЛІДЧИХ І
КРИМІНАЛІСТІВ
Кафедра криміналістичної техніки**

**Навчально-методичний комплекс зі спеціального курсу
„Науково-дослідна фотографія”**

для фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
напряму підготовки “Правознавство” 6.030402
спеціалізація “Експертно-криміналістична”

Київ – 2009

Навчально-методичний комплекс зі спеціального курсу „Науково-дослідна фотографія”, рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів Київського національного університету внутрішніх справ.
Протокол № 10 від 15.07.2009 року.

Рецензенти:

Біленчук П.Д. – професор кафедри досудового розслідування ННПСК, к.ю.н., доцент (Київський національний університет внутрішніх справ).

Абраков М.В. – заступник начальника відділу криміналістичних досліджень Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру, капітан міліції (ГУ МВС в м. Києві).

Укладачі:

Кобилянський О.Л. – доцент кафедри криміналістичної техніки навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів КНУВС, к.ю.н., капітан міліції.

Кофанов А.В. – начальник кафедри криміналістичної техніки навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів КНУВС, к.ю.н., підполковник міліції.

1. ОПИС СПЕЦКУРСУ

СПЕЦКУРС: Науково-дослідна фотографія

Курс	Характеристика спецкурсу
Кількість залікових кредитів, відповідних ECTS...1,5	Рік підготовки:.....3
Модулів.....3	Семестр.....6
Змістових модулів.....1	Лекції.....8
Загальна кількість годин.....54	Практичні заняття.....20
Тижневих годин.....2	Індивідуальна робота.....14
	Самостійна робота.....12
	Вид контролю.....залік

Розподіл балів, що присвоюються курсантам

Змістовий модуль 1. Науково-дослідна фотографія

Поточний контроль						ІНДЗ (наукова робота, повідомлення, ессе)	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль (тест)	Сума
Теми										
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6					
5	5	5	5	5	5	20	10	15	10	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Приблизний розподіл балів, що присвоєні курсантам

Шкала оцінювання:

90-100 балів – *відмінно* (А)

75-89 балів – *добре* (ВС)

60-74 балів – *задовільно* (ДЕ)

34-59 балів – *незадовільно з можливістю повторного складання* (FX)

1-34 балів – *незадовільно з обов'язковим повторним курсом* (F)

2. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

Найменування розділів і тем	Всього годин	Всього з викладачем	Лекції	З них на:		
				Модуль I	Модуль II	Модуль III
				Практичні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Науково-дослідна фотографія						
Тема 1. Теоретичні положення науково-дослідної фотографії.	2	-	-	-	-	2
Тема 2. Методика фотозйомки загального виду об’єктів криміналістичного дослідження.	8	4	-	4	2	2
Тема 3. Особливості фотографування слідів пальців рук.	12	6	2	4	4	2
Тема 4. Використання фотографічних методів для фотографування слідів трасологічного походження	10	6	2	4	2	2
Тема 5. Правила фотографування вогнепальної зброї, куль, гільз, а також слідів пострілу на перешкодах.	10	6	2	4	2	2
Тема 6. Використання фотографічних методів дослідження в техніко-криміналістичній експертизі документів.	12	6	2	4	4	2
Загальна кількість годин:	54	28	8	20	14	12

3. ПРОГРАМА СПЕЦІАЛЬНОГО КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ФОТОГРАФІЯ

Тема 1. Теоретичні положення науково-дослідної фотографії.

Зміст: Історія виникнення, розвитку та становлення судової фотографії.

Наукові, правові та загальнотеоретичні положення науково-дослідної фотографії.

Науково-дослідна фотографія як система наукових положень і розроблених на їх основі фотографічних засобів та методів, що використовуються при збиранні та дослідженні доказів з метою встановлення істини при розслідуванні справ, викритті злочинців та попередженні злочинів.

Зв'язок науково-дослідної фотографії з криміналістикою, загальною фотографією, фізикою, хімією та іншими природничими і технічними науками.

Використання науково-дослідної фотографії в експертно-криміналістичній практиці та з метою оперативного та доекспертного вивчення окремих криміналістичних об'єктів.

Значення науково-дослідної фотографії при проведенні судових експертиз, завдання, які вона повинна вирішувати для оформлення висновку експерта.

Фіксація умов початкового етапу роботи експерта. Фіксація усіх стадій змін об'єкту. Фіксація проведення експериментів. Фіксація результатів дії приладів. Фіксація проведення експертом порівнянь об'єктів та слідів.

Інформаційне значення фотознімків об'єктів криміналістичних експертиз. Фотографія як засіб отримання порівняльних матеріалів для дослідження. Способи отримання одномасштабних знімків. Методи дослідної фотозйомки (мікроскопічний, кольоророздільний, контрастуючий). Методи фотозйомки у невидимих променях (інфрачервоних, ультрафіолетових, рентгенівських тощо). Використання спеціальних світлофільтрів.

Тема 2. Методика фотозйомки загального виду об'єктів криміналістичного дослідження.

Зміст: Отримання фотографічного зображення об'єкту, що надійшов для експертного дослідження, з максимально точною передачею його розмірів, форм, конструктивних особливостей та інших притаманних йому ознак.

Вибір ракурсу зйомки, що має значення при фотозйомці об'єкту в цілому, його форми та розміру окремих елементів. Вибір масштабу зйомки (макро- та мікрозйомка). Метод великомасштабної зйомки.

Вибір фону та освітлення при фотографуванні. Метод репродукційної зйомки. Фотографування документів, що мають багатоколірну основу.

Основні правила планової зйомки. Визначення справжніх розмірів об'єкта за плановою зйомкою.

Сучасні досягнення науки і техніки в галузі фотографічних процесів (цифрові фотоапарати, відеокамери, високоякісні фотонабірні автомати тощо). Стадії використання цифрової техніки при проведенні фотозйомки об'єктів

науково-дослідної фотографії:

- фіксація об'єктів за допомогою цифрового пристрою вводу (цифрового фотоапарату);
- редагування зображень на персональному комп'ютері за допомогою програмних засобів – графічних редакторів;
- оформлення отриманих зображень з обов'язковим збереженням архівних копій.

Тема 3. Особливості фотографування слідів пальців рук.

Зміст: Основні прийоми фотографування слідів пальців рук (фотографування на місці події та в лабораторних умовах). Особливості фотографування при фіксації слідів рук на місці їх виявлення та виконанні криміналістичних експертиз. Застосування при фотографуванні слідів рук режиму макрозйомки, штативу, додаткових джерел світла, світлофільтрів. Фотографування слабовидимих слідів рук на прозорих предметах. Фотографування слідів рук на опуклих та увігнутих, дзеркальних, нікельованих та полірованих поверхнях об'єктів. Особливості фотографування слідів рук на предметах з заледенілою поверхнею.

Складні випадки фотографування слідів пальців рук.

Фотографування безколірних слідів пальців рук. Фотографування слідів пальців рук на блискучих (плоских) поверхнях. Фотографування слідів пальців рук способом “бігаючий відблиск” (використання люмінесцентних ламп типу ДС-15 або ДС-20). Фотографування слідів пальців рук із використанням опакowego освітлення (сліди пальців рук залишені на пластмасі, заміннику шкіри, хлорвініловій плівці тощо). Фотографування слідів пальців рук методом темного поля (освітлення сліду освітлювачем ОІ-19 під кутом 15-20° до осі об'єктиву /кут падіння світла/, застосування макро- та мікрозйомки. Фотографування слідів пальців рук із застосуванням дзеркала у випадку, якщо сліди пальців рук залишені на блискучих поверхнях (скло, фарфор, метал, тверді жири та різні пластичні маси тощо). Фотографування безколірних та маловидимих потожирових слідів пальців рук на нерівних прозорих поверхнях (склянки, пляшки з прозорого світло-зеленого та зеленого скла, скляні банки, різноманітні флакони тощо). Фотографування безколірних слідів пальців рук на багатоколірних поверхнях за допомогою флуоресціюючих та фосфоресціюючих речовин (документи з типографським друком або ілюстрації, об'єкти з рельєфною поверхнею, при освітленні яких з'являються тіні, що заважають фотографуванню, тощо).

Тема 4. Використання фотографічних методів для фотографування слідів трасологічного походження.

Зміст: Фотографування слідів зламу та інструментів на місці події (вирішення питання про необхідність застосування спеціальних методів). Застосування фотозйомки (метричної, стереофотографічної, панорамної) для фіксації місцезнаходження пошкодженої перешкоди, розташування її частин та деталей. Використання вимірювальних приладів, освітлювальних приладів

тощо. Вибір освітлення для фотографування слідів трасологічного походження.

Фотографування слідів зламу та інструментів при виконанні трасологічних експертиз: встановлення роду слідоутворюючого об'єкта; ідентифікація слідоутворюючого об'єкта; встановлення цілого за частинами слідів обробки поверхні розділеного об'єкта; встановлення цілого за частинами на підставі ознак, що виникли у процесі експлуатації об'єкта. Особливості фотографування заглиблених слідів. Фотографування речових доказів за правилами масштабної та мікрозйомки.

Основні фотометричні і просторові особливості слідів знарядь зламу та інструментів.

Тема 5. Правила фотографування вогнепальної зброї, куль, гільз, а також слідів пострілу на перешкодах.

Зміст: Фотографування вогнепальної зброї для вирішення широкого кола завдань ідентифікаційного та неідентифікаційного характеру, пов'язаних із дослідженням вогнепальної зброї і боєприпасів, слідів пострілу в самій зброї та на уражених об'єктах, на обличчі особи, що застосовувала зброю.

Використання візуальних, макроскопічних, мікроскопічних і фотографічних методів, профілювання, експерименту, моделювання та реконструкції.

Відмінності, що виявляються при ототожненні вогнепальної зброї за слідами на стріляних кулях, шроті, картечі та гільзах.

Фотографування вогнепальної зброї, куль, гільз, набоїв, шроту, картечі та пижів на місці події.

Фотографування вогнепальної зброї та її маркірувальних позначок. Особливості фотографування слідів зброї на кулях та гільзах після експериментального пострілу.

Використання фотоприладу “Уларус”, мікроскопів типу МБС-9, МБС-10 з мікрофотоприставкою (МФП), різноманітних освітлювачів тощо.

Особливості фотографування слідів вогнепальної зброї на перешкодах.

Фотографування об'єктів при проведенні судово-балістичних експертиз та досліджень.

Фотографування слідів зацепу, викидача, відбивача, патронника, тощо.

Тема 6. Використання фотографічних методів дослідження в техніко-криміналістичній експертизі документів.

Зміст: Фотографування підробки підписів (використання електронно-оптичного перетворювача та інфрачервоних променів, різноманітних типів світлофільтрів \КС-17, КС-18, КС-19\). Зйомка слідів підробки підписів за допомогою інфрачервоних навіскісних променів та навіскісного направленого вузького пучка світла. Фотографування рельєфних штрихів. Виявлення ознак копіювання підпису (застосування фільтрованих ультрафіолетових променів). Правила оформлення фототаблиць.

Фотографування підчисток (при навіскісному освітленні вдавнених штрихів на лицьовому або зворотному боці документа; посилення барвнику

штрихів на фрагментах документу, який прилягав до вилученого тексту; посилення контрасту залишків підчищених штрихів при використанні відповідних світлофільтрів та режиму підсилення контрасту). Використання світлофільтрів СЗС-10 /16,18, 21, 22/.

Дослідження дописок та інших змін у документах з використанням хімічних речовин, інфрачервоних променів тощо.

Дослідження витравлених та змитих записів з використанням світлофільтрів та кольоророздільної фотозйомки, водяної пари або аміаку, парів соляної кислоти, ультрафіолетових променів тощо.

Особливості дослідження змитих текстів з використанням контрастуючої фотозйомки та зйомки документа у світлі, що проходить крізь нього.

Фотографування штрихів чорнил, олівців та визначення послідовності їх нанесення на документ.

Фотографування витравлених штрихів у контрастному режимі зйомки та із застосуванням світлофільтрів ЖС-4, ЖС-11 та ЖС-12.

Фотографування невидимих штрихів у відбитих ультрафіолетових променях із застосуванням комбінації фільтрів УФС-2 та СС-8.

Виявлення та фіксація текстів, написаних невидимим чорнилом із застосуванням контрастуючої фотозйомки на лицьовому чи зворотному боці документа, а також фотозйомки у світлі, що проходить крізь нього. Виявлення змитих текстів дифузно-копіювальним методом.

Виявлення залитих (закреслених) записів. Фотографування із застосуванням різноманітних світлофільтрів. Фотографування із застосуванням інфрачервоних променів та інфрачервоної люмінесценції (світлофільтри СЗС-10, 21, КС-17, 18, 19).

Фотографування у світлі, що проходить крізь документ.

Фотографування вицвілих текстів з використанням фізико-хімічних методів дослідження. Особливості застосування зйомки із світлофільтрами; зйомки у навіскісному світлі; зйомки картини видимої та інфрачервоної люмінесценції, дифузно-копіювальний метод тощо.

Фотографування залитих та замазаних текстів.

Фотографування спалених документів (фотозйомка у навіскісному світлі, інфрачервоних променях, кольоророздільна фотозйомка тощо).

Фотографування записів, утворених вдавленими штрихами на документах (фотозйомка у направленому та навіскісному світлі, з використанням освітлювача ОІ-19).

Фотографування у направленому світлі, яке утворює світлотінь у заглиблених слідах.

Особливості фотографування при односторонньому боковому освітленні, а за наявності вдавлених штрихів – при послідовному освітленні з двох сторін (використання спеціальних приладів з рухомим освітлювачем, що обертається по колу).

Фотографування текстів, які погано видно на копіювальному папері.

Правила фотографування вдавлених слідів, що залишились після виконання підпису без попередньої підготовки.

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ФОТОГРАФІЯ

Тема 2. Методика фотозйомки загального виду об'єктів криміналістичного дослідження

практичне – 4 години

Зміст заняття:

1. Підготувати фотоапаратуру для фотографування загального виду предметів.
2. Виконати фотографування загального виду об'єктів у заданому масштабі: знаряддя злочину, ніж, гільзу, посудину, гіпсовий зліпок, замок, пляшку, тощо.
3. Отримані цифрові зображення переглянути на екрані монітору комп'ютера та провести їх оцінку.
4. Процес виконання практичного завдання оформити в робочих зошитах.

Ключові терміни та поняття теми

Об'єкти криміналістичного дослідження, загальний вигляд об'єкта, фон, освітлення, масштаб зйомки, методи зйомки, особливості зйомки.

Методичні поради

Практичне заняття проводиться в спеціалізованій лабораторії, яка забезпечена устаткуванням для криміналістичної фотозйомки та фототехнічним обладнанням. Заняття забезпечується необхідними матеріалами, довідковою літературою, методиками та інструктивно-методичними розробками.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

1. Дати перелік криміналістичних засобів, необхідних для фотографування загального вигляду об'єктів на місці події та в криміналістичній лабораторії.
2. Перерахувати етапи підготовки фотоапаратури для фотографування загального вигляду об'єктів на місці події та в криміналістичній лабораторії.
3. Порядок поводження з об'єктами дослідження при фотографуванні загального вигляду об'єктів на місці події та в криміналістичній лабораторії.
4. Техніка безпеки при роботі в криміналістичній лабораторії.

Результати роботи оформити в робочих зошитах для практичних робіт з науково-дослідної фотографії.

Джерела і література до теми

[68, 72, 74, 78, 79, 82, 83, 149]

Тема 3. Особливості фотографування слідів пальців рук

Заняття перше:
практичне – 2 години

Зміст заняття:

1. Підготувати апаратуру та пристрої для фотографування слідів рук у наскрізному освітленні.
2. Сфотографувати сліди рук у масштабі 3:1 на віконній шибці, уламку пляшкового скла, целофановій упаковці і скляному посуді безпосередньо.
3. Отримані цифрові зображення переглянути на екрані монітору комп'ютера та провести їх оцінку.
4. В конспектах описати процес проведення фотографування та обробки зображення.

Ключові терміни та поняття теми

Слід пальця руки, наскрізне, навскісне, бокове освітлення, темне поле, технічні засоби фотозйомки, слід пальця руки.

Методичні поради

Практичне заняття проводиться в спеціалізованій лабораторії, яка забезпечена устаткуванням для криміналістичної фотозйомки та фототехнічним обладнанням. Заняття забезпечується необхідними матеріалами, довідковою літературою, методиками та інструктивно-методичними розробками.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

1. Дати перелік криміналістичних засобів, необхідних для фотографування слідів рук на місці події та в криміналістичній лабораторії.
 2. Перерахувати етапи підготовки фотоапаратури для фотографування слідів рук на місці події та в криміналістичній лабораторії.
 3. Порядок поводження з об'єктами дослідження при фотографуванні слідів рук на місці події та в криміналістичній лабораторії.
 4. Визначити вид та напрямок освітлення для отримання якісного знімка слідів рук з поверхні на віконній шибці, уламку пляшкового скла, целофановій упаковці і скляному посуді.
 5. Техніка безпеки при роботі в криміналістичній лабораторії.
- Результати роботи оформити в робочих зошитах для практичних робіт з науково-дослідної фотографії.

Джерела і література до теми

[36, 39, 40, 37, 76, 116, 120, 122, 126, 139, 140, 151, 152, 154, 157, 160, 161]

Зміст заняття:

1. Підготувати апаратуру та пристрої для фотографування слідів рук у відбитому світлі.
2. Сфотографувати сліди рук на пластиліні, парафіні, грамофонній платівці і текстурному пластику.
3. Отримані цифрові зображення переглянути на екрані монітору комп'ютера та провести їх оцінку.
4. В конспектах описати процес проведення фотографування та обробки зображень.

Ключові терміни та поняття теми

Слід пальця руки, навскісне та ковзне освітлення, темне поле, технічні засоби фотозйомки, техніка фотозйомки, видержка.

Методичні поради

Практичне заняття проводиться в спеціалізованій лабораторії, яка забезпечена устаткуванням для криміналістичної фотозйомки та фототехнічним обладнанням. Заняття забезпечується необхідними матеріалами, довідковою літературою, методиками та інструктивно-методичними розробками.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

1. Дати перелік криміналістичних засобів, необхідних для фотографування об'ємних слідів рук на місці події та в криміналістичній лабораторії.
2. Перерахувати етапи підготовки фотоапаратури для фотографування об'ємних слідів рук на місці події та в криміналістичній лабораторії.
3. Порядок поводження з об'єктами дослідження при фотографуванні об'ємних слідів рук на місці події та в криміналістичній лабораторії.
4. Визначити вид та напрямок освітлення для отримання якісного знімка об'ємних слідів рук з поверхні на пластиліні, парафіні, грамофонній платівці та текстурному пластику.

Результати роботи оформити в робочих зошитах для практичних робіт з науково-дослідної фотографії.

Джерела і література до теми

[36, 39, 40, 37, 76, 116, 120, 122, 126, 139, 140, 151, 152, 154, 157, 160, 161]

Тема 4. Використання фотографічних методів для фотографування слідів трасологічного походження

практичне – 4 години

Зміст заняття:

1. Підготувати фотоапаратуру, мікроскоп і прилади для фотографування слідів знарядь злочину та інструментів.
2. Сфотографувати вдавнені сліди на металі та деревині, сліди ковзання на деревині та свердлення на металі.
3. Отримані цифрові зображення переглянути на екрані монітору комп'ютера та провести їх оцінку.
4. В конспектах описати процес проведення фотографування та обробки зображень.

Ключові терміни та поняття теми

Об'єкти трасологічного дослідження, мікронасадка, режим макрозйомки, опакове, бокове, наскісне та ковзне освітлення.

Методичні поради

Практичне заняття проводиться в спеціалізованій лабораторії, яка забезпечена устаткуванням для криміналістичної фотозйомки, мікроскопами типу “МБС-10” з “МФУ” та іншим обладнанням. Заняття забезпечується необхідними матеріалами, довідковою літературою, методиками та інструктивно-методичними розробками.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

1. Дати перелік криміналістичних засобів, необхідних для фотографування об'ємних слідів знарядь злочину та інструментів на місці події та в криміналістичній лабораторії.
2. Перерахувати етапи підготовки фотоапаратури для фотографування об'ємних слідів знарядь злочину та інструментів на місці події та в криміналістичній лабораторії.
3. Визначити вид та напрямок освітлення для отримання якісного знімка об'ємних дослідних та експериментальних слідів знарядь злочину та інструментів з поверхні на пластиліні та дерев'яній дошці.

Результати роботи оформити в робочих зошитах для практичних робіт з науково-дослідної фотографії.

Джерела і література до теми

[36, 39, 40, 37, 76, 116, 120, 122, 126, 139, 140, 151, 152, 154, 157, 160, 161]

Тема 5. Правила фотографування вогнепальної зброї, куль, гільз, а також слідів пострілу на перешкодах

Заняття перше:
практичне – 2 години

Зміст заняття:

1. Підготувати порівняльні мікроскопи типу “МС-1”, “МСК-1” для фотографування слідів полів нарізів на кулях.
2. Встановити необхідний масштаб зйомки, сфотографувати на кулі сліди від нарізів каналу ствола.
3. Отримані цифрові зображення переглянути на екрані монітору комп’ютера та провести їх оцінку.
4. В робочих зошитах описати процес проведення фотографування та обробки зображень.

Ключові терміни та поняття теми

Мікроскоп, кулі, гільзи, масштаб, нарізи, канал ствола, методи освітлення, технічні засоби зйомки.

Методичні поради

Практичне заняття проводиться в спеціалізованій лабораторії, яка забезпечена порівняльними мікроскопами типу “МС-1”, “МСК-1”, біноклярними мікроскопами типу “МБС-10” з “МФУ” та іншим фототехнічним обладнанням. Заняття забезпечується потрібними матеріалами, довідковою літературою, методиками та інструктивно-методичними розробками.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

1. Дати перелік криміналістичних засобів, необхідних для фотографування слідів вогнепальної зброї на кулях на місці події та в криміналістичній лабораторії.
2. Перерахувати етапи підготовки фотоапаратури для фотографування слідів вогнепальної зброї на кулях на місці події та в криміналістичній лабораторії.
3. Порядок поводження з об’єктами дослідження при фотографуванні слідів вогнепальної зброї на кулях на місці події та в криміналістичній лабораторії.
4. Визначити вид та напрямок освітлення для отримання якісного знімка слідів від нарізів каналу ствола на стріляних кулях.

Результати роботи оформити в робочих зошитах для практичних робіт з науково-дослідної фотографії.

Джерела і література до теми

[109, 124, 128, 131, 133, 136, 141, 151, 158]

Зміст заняття:

1. Підготувати фотоприлад «Уларус» з мікрофотонасадкою або мікроскоп типу МБС-9, МБС-10 з «МФУ» для фотографування слідів.
2. Встановити необхідний масштаб зйомки, сфотографувати на гільзі сліди бійка ударника, викидача, відбивача та патронного упору.
3. Отримані цифрові зображення переглянути на екрані монітору комп'ютера та провести їх оцінку.
4. В конспектах описати процес проведення фотографування та обробки фотоматеріалів.

Ключові терміни та поняття теми

Мікроскоп, мікронасадка, об'єкти дослідження, масштаб, сліди на гільзі.

Методичні поради

Практичне заняття проводиться в спеціалізованій лабораторії, яка забезпечена устаткуванням для криміналістичної фотозйомки типу «Уларус», мікроскопами типу «МБС-10» з «МФУ» та іншим фототехнічним обладнанням. Заняття забезпечується необхідними фототехнічними матеріалами, довідковою літературою, методиками та інструктивно-методичними розробками.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

1. Дати перелік криміналістичних засобів, необхідних для фотографування слідів вогнепальної зброї на гільзах на місці події та в криміналістичній лабораторії.
2. Перерахувати етапи підготовки фотоапаратури для фотографування слідів вогнепальної зброї на гільзах на місці події та в криміналістичній лабораторії.
3. Порядок поводження з об'єктами дослідження при фотографуванні слідів вогнепальної зброї на гільзах на місці події та в криміналістичній лабораторії.
4. Визначити вид та напрямок освітлення для отримання якісного знімка слідів зброї на гільзах: бійка ударника, відбивача, патронного упору та викидача.

Результати роботи оформити в робочих зошитах для практичних робіт з науково-дослідної фотографії.

Джерела і література до теми

[109, 124, 128, 131, 133, 136, 141, 151, 158]

Тема 6. Використання фотографічних методів дослідження в техніко-криміналістичній експертизі документів

Заняття перше:
практичне – 2 години

Зміст заняття:

1. Підготувати фотоапаратуру, прилади, освітлювачі для фотографування документів.
2. Сфотографувати на документі сліди підробки підпису за допомогою інфрачервоних та ультрафіолетових променів, світлофільтрів КС-17, КС-18, КС-19.
3. Сфотографувати на документі сліди підчисток в упаковочному, навскісному та наскрізному освітленні.
4. Провести кольоророздільну фотозйомку штрихів дописок в документі за допомогою криміналістичного набору світлофільтрів.
4. Отримані цифрові зображення переглянути на екрані монітору комп'ютера та провести їх оцінку.
5. В робочих зошитах описати процес виконання практичного завдання.

Ключові терміни та поняття теми

Об'єкти дослідження, освітлювальні прилади, сліди підробки підпису, УФЛ, світлофільтри, методи освітлення.

Методичні поради

Практичне заняття проводиться в спеціалізованій лабораторії, яка забезпечена устаткуванням для криміналістичної фотозйомки типу “Уларус”, освітлювачами типу “Таран-3М”, набором світлофільтрів для криміналістичних досліджень, мікроскопами типу “МБС-10” з “МФУ” та іншим фототехнічним обладнанням. Заняття забезпечується необхідними матеріалами, довідковою літературою, методиками та інструктивно-методичними розробками.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

1. Дати перелік криміналістичних засобів, необхідних для фотографування слідів підробки підпису в криміналістичній лабораторії.
2. Перерахувати етапи підготовки фотоапаратури для фотографування слідів підробки підпису в криміналістичній лабораторії.
3. Окреслити правила фотозйомки в інфрачервоних променях. Назвати основні етапи.

Результати роботи оформити в робочих зошитах для практичних робіт з науково-дослідної фотографії.

Джерела і література до теми

[92, 109, 113, 127, 128, 131, 154]

Зміст заняття:

1. Підготувати фотоапаратуру, прилади, освітлювачі для фотографування документів.
2. Сфотографувати на документі сліди травлення та змивання текстів за допомогою ультрафіолетових променів, спектральних світлофільтрів УФС-1, УФС-2, УФС-5, УФС-6, УФС-7 та світлофільтрів ЖС-4, ЖС-11, ЖС-12, спектральних пластинок, або в інфрачервоних променях за допомогою світлофільтрів КС-17, КС-18, КС-19.
3. Провести макрозйомку слідів переклейки фотокартки особи в упаковку, навскісному та наскрізному освітленні на документі.
4. Отримані цифрові зображення переглянути на екрані монітору комп'ютера та провести їх оцінку.
5. В робочих зошитах описати процес проведення фотографування та обробки зображень.

Ключові терміни та поняття теми

Об'єкти дослідження, освітлювальні прилади, сліди підробки підпису, УФЛ, світлофільтри, методи освітлення.

Методичні поради

Практичне заняття проводиться в спеціалізованій лабораторії, яка забезпечена устаткуванням для криміналістичної фотозйомки типу “Уларус”, освітлювачами типу “Таран-3М”, набором світлофільтрів для криміналістичних досліджень, мікроскопами типу “МБС-10” з “МФУ” та іншим фототехнічним обладнанням. Заняття забезпечується необхідними матеріалами, довідковою літературою, методиками та інструктивно-методичними розробками.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

1. Дати перелік криміналістичних засобів, необхідних для фотографування слідів травлення в криміналістичній лабораторії.
2. Перерахувати етапи підготовки фотоапаратури для фотографування слідів травлення в криміналістичній лабораторії.
3. Правила проведення фотозйомки в ультрафіолетових променях.

Результати роботи оформити в робочих зошитах для практичних робіт з науково-дослідної фотографії.

Джерела і література до теми

[92, 109, 113, 127, 128, 131, 154]

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ФОТОГРАФІЯ

Тема 1. Теоретичні положення науково-дослідної фотографії

самостійна робота – 2 години

Зміст заняття:

1. Виникнення, становлення та розвиток судової фотографії.
2. Загальна фотографія, як науково-теоретична основа судової фотографії.
3. Взаємозв'язок судової фотографії з іншими галузями науково-дослідної фотографії.

Теми рефератів, доповідей

1. Історія виникнення та розвитку судової фотографії.
2. Можливості методів науково-дослідної фотографії при проведенні криміналістичних експертиз.
3. Доказове значення судово-фотографічних знімків в кримінальному процесі.

Ключові терміни та поняття теми

Фотографія, судова фотографія, криміналістична фотографія, науково-дослідна фотографія, криміналістика, криміналістична техніка.

Методичні поради

Курсанти, розглядаючи перше питання самостійної роботи, повинні знати: піонерів судової фотографії; від якої галузі науки відокремилась судова фотографія; як співвідносяться поняття “судова фотографія” та “науково-дослідна фотографія”; хід розвитку знань про судову фотографію від її витоків до сучасного стану (сучасні досягнення науки і техніки в галузі фотографічних процесів). У відповідях потрібно відзначити вчених-криміналістів, що займались питаннями судової фотографії, та їх особистий внесок у розвиток судової фотографії.

Вивчаючи друге питання, курсанти повинні: дати визначення поняття науково-дослідної фотографії; знати завдання, які вирішує фотографія при виконанні судових експертиз, методи дослідної фотографії; уміти оперувати основними положеннями та поняттями загальної фотографії.

Вивчаючи третє питання самостійної роботи, потрібно зазначити, як взаємодіє судова фотографія з іншими галузями науково-дослідної фотографії, науки криміналістики (трасологією, судовою фотографією, криміналістичною реєстрацією та ін.) та визначити взаємозв'язок судової фотографії з іншими юридичними науками (кримінальним правом, кримінально-процесуальним правом та ін.).

Відповіді на питання самостійної роботи необхідно законспектувати у робочих зошитах у вигляді реферату.

Джерела і література до теми

[2, 3, 4, 5, 6, 23, 24, 72, 74, 75, 109]

Тема 2. Методика фотозйомки загального виду об'єктів криміналістичного дослідження

самостійна робота – 2 години

Зміст заняття:

1. Основні правила планової зйомки.
2. Вибір ракурсу і масштабу зйомки.
3. Вибір фону та освітлення при зйомці.

Теми рефератів, доповідей

1. Особливості та правила фіксації результатів огляду місця події.
2. Кримінально-правові основи використання фотозйомки в криміналістичній практиці.

Ключові терміни та поняття теми

Об'єкти криміналістичного дослідження, загальний вигляд, фон, освітлення, масштаб зйомки, методи зйомки, особливості зйомки.

Методичні поради

Вивчаючи перше питання, курсанти звертають увагу на те, що фотографічне зображення повинно з максимальною точністю передавати інформацію щодо притаманних об'єкту ознак (розміри, форму, конструктивні особливості тощо).

По другому питанню курсанти повинні опанувати поняття ракурсу і масштабу зйомки, розуміти яке значення має вірний вибір ракурсу та масштабу зйомки (розрізняти поняття макро- та мікрозйомки).

Відповіді на питання самостійної роботи необхідно відобразити у робочих у вигляді реферату.

Джерела і література до теми

[68, 72, 74, 78, 79, 82, 83, 149]

Тема 3. Особливості фотографування слідів пальців рук

самостійна робота - 2 години

Зміст заняття:

1. Вимоги щодо фотозйомки слідів рук в темному полі.
2. Технічні засоби та прилади, що застосовуються при фотозйомці слідів рук у темному полі.

Ключові терміни та поняття теми

Слід пальця руки, темнопольне освітлення, особливості зйомки в темному полі, технічні засоби фотозйомки.

Методичні поради

По першому питанню курсанти повинні знати, в яких випадках для фотозйомки слідів рук використовують темнопольне освітлення, а також основні прийоми та особливості фотографування слідів рук в темному полі.

По другому питанню курсанти повинні знати, які технічні засоби і в яких випадках застосовуються при фотозйомці слідів рук в темному полі.

Відповіді на питання дати в робочих зошитах.

Джерела і література до теми

[36, 39, 40, 37, 76, 116, 120, 122, 126, 139, 140, 151, 152, 154, 157, 160, 161]

Тема 4. Використання фотографічних методів для фотографування слідів трасологічного походження

самостійна робота - 2 години

Зміст заняття:

1. Вимоги до фотозйомки слідів порушення цілісності пломб при проведенні трасологічної експертизи.
2. Вимоги до оформлення фототаблиці при проведенні трасологічної експертизи пломб.

Ключові терміни та поняття теми

Об'єкти трасологічної експертизи, пломби, сліди порушення цілісності пломб, особливості зйомки слідів порушення цілісності пломб, технічні засоби фотозйомки.

Методичні поради

По першому питанню курсанти повинні знати основні вимоги щодо фотозйомки слідів порушення цілісності пломб при проведенні трасологічної експертизи.

По другому питанню курсанти повинні знати, які фотографічні знімки повинні бути у фототаблицях при проведенні трасологічної експертизи plomb.
Відповіді на питання дати в робочих зошитах.

Джерела і література до теми

[36, 39, 40, 37, 76, 116, 120, 122, 126, 139, 140, 151, 152, 154, 157, 160, 161]

Тема 5. Правила фотографування вогнепальної зброї, куль, гільз, а також слідів пострілу на перешкодах

самостійна робота – 2 години

Зміст заняття:

1. Підготовка приладу “РФ-4” до фотозйомки.
2. Фотозйомка розвернутого зображення слідів каналу ствола на кулі.
3. Обробка фотоплівки в фотолабораторії та отримання фотозображень.
4. Оформлення результатів самостійної роботи у зошитах.

Ключові терміни та поняття теми

Сліди вогнепальної зброї, сліди нарізів каналу ствола на кулях, розвернуте фотографічне зображення поверхні кулі зі слідами нарізів каналу ствола, особливості зйомки слідів нарізів на кулях, технічні засоби фотозйомки.

Методичні поради

Розглядаючи перше та друге питання самостійної роботи курсанти повинні ознайомитись основними технічними характеристиками приладу “РФ-4” та правилами одержання розгорнутого зображення поверхні кулі зі слідами нарізів каналу ствола.

Курсанти повинні відповісти на такі контрольні питання:

- які загальні ознаки зброї утворюються на поверхнях куль під час пострілів?
- які ще сліди утворюються на поверхнях куль при стрільби, крім полів нарізів?
- назвіть основні стадії методу оптичного поєднання фотографічного розгорнутого зображення динамічних слідів на стріляних кулях?

Результати самостійної роботи та відповіді на контрольні запитання потрібно оформити у зошитах.

Джерела і література до теми

[109, 124, 128, 131, 133, 136, 141, 151, 158]

Тема 6. Використання фотографічних методів дослідження в техніко-криміналістичній експертизі документів

самостійна робота - 2 години

Зміст заняття:

1. Виявлення текстів виконаних шляхом тиснення.
2. Методи та технічні прийоми, що застосовуються при дослідженні текстів, виконаних шляхом тиснення.

Ключові терміни та поняття теми

Документ, вдавнені штрихи тексту документа, особливості фотографічної зйомки слідів вдавнених штрихів тексту документа, технічні засоби фотозйомки.

Методичні поради

Для виконання самостійної роботи курсанти повинні опрацювати відповідну літературу а результати роботи необхідно оформити в робочих зошитах з науково-дослідної фотографії у вигляді реферату.

Джерела і література до теми

[92, 109, 113, 127, 128, 131, 154]

6. ЗАГАЛЬНИЙ СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО СПЕЦКУРСУ

Законодавчі документи та нормативні акти

1. Конституція України, К.,1996.
2. Кримінальний кодекс України. - К.,2001.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України. - К.,2007.
4. Закон України “Про міліцію”. № 565 від 20.12.90.
5. Закон України “Про прокуратуру” № 1789-12 від 25.11.1991.
6. Закон України “Про судову експертизу” № 4038-12 від 25.02.1994.
7. Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” № 2135-12 від 18.02.92.
8. Закон України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”. № 3341-12 від 30.06.93.
9. Закон України “Про статус суддів”. № 2862-12 від 15.12.92.
10. Закон України “Про адвокатуру”. № 2887-12 від 19.12.92.
11. Закон України “Про боротьбу з корупцією” №356/95 від 5.10.95.
12. Указ Президента України “Про невідкладні заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю”. № 396/94 від 21.07.1994.
13. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.97. № 8 “Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах”.
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.04.96. № 456 “Про Концепцію розвитку системи МВС України”.
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.98. № 617 “Про утворення Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС”.
16. Наказ МВС України від 25.11.92. № 745 “Про невідкладні заходи щодо вдосконалення структури і організації діяльності органів слідства в системі МВС України”.
17. Наказ МВС України від 25.03.93. № 164 “Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї та вибухових матеріалів”.
18. Наказ МВС України від 18.10.93. № 701 “Про організацію роботи органів внутрішніх справ щодо розкриття злочинів”.
19. Наказ МВС України від 14.01.94. № 190 “Про затвердження Інструкції про формування, ведення і використання криміналістичних обліків Криміналістичного центру МВС України”.
20. Наказ МВС України від 03.09.96. № 635 “Про внесення змін та доповнень до Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України від 25.03.93. № 64”.
21. Наказ МВС України від 26.01.97. № 62 “Про затвердження Положення про кримінальну міліцію України”.
22. Наказ МВС України № 118 від 21.02.98. “Про заходи щодо підвищення рівня

техніко-криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів”.

23. Наказ МВС України від 18.01.99. № 30 “Про затвердження Положення про Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, штатів цього Державного центру, Типового положення про науково-дослідний експертно-криміналістичний центр при ГУ МВС України в Криму, м. Києві та Київській області, УМВС України в областях, м. Севастополі та на транспорті, а також Типової структури цього центру”.
24. Наказ МВС України від 30.08.99. № 682 “Про затвердження Настанови про діяльність експертно-криміналістичних підрозділів органів внутрішніх справ МВС України”.
25. Наказ МВС України від 30.08.99. № 685 “Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну, екзаменаційні комісії та персонального складу Експертно-кваліфікаційної комісії МВС України”.
26. Наказ МВС України від 28.08.93. № 536 “Про заходи щодо виконання Державної програми боротьби зі злочинністю.

Підручники

27. Криминалистическая экспертиза. /Под ред. Р. С. Белкина и И.М. Лузгина. - М., 1966. - Вып. I
28. Криминалистическая экспертиза. /Под ред. М. В. Кисина. - М., 1966.- Вып. II
29. Криминалистическая экспертиза. /Под ред. А. Н. Самончика. - М., 1966.- Вып IV
30. Криминалистическая экспертиза. /Под ред. В. С. Аханова и В.А. Снеткова. - М., 1967.- Вып. V
31. Криминалистика. /Под ред. Р. С. Белкина и Г. Г. Зуйкова. - М., 1968.
32. Криминалистическая экспертиза. /Под ред. Г. А. Самойлова. - М., 1969.- Вып. IV.
33. Криминалистическая экспертиза. /Под ред. А.А. Эйсмана и П.Ф.Силкина. - М., 1969.- Вып. III.
34. Криминалистика. /Под ред. А. Н. Васильева. - М., 1971
35. Криминалистическая экспертиза. /Под ред. А. Н. Самончика и Ф.П. Совы. - М., 1973.- Вып. VIII.
36. Криминалистика. /Под ред. И. Ф. Крылова. Л., 1976
37. Криминалистика. /Под ред. Р. С. Белкина. - М. 1979.- Т. 1.
38. Криминалистика. /Под ред. Р. С. Белкина., И. М. Лузгина. - М., 1980.- Т. 2
39. Криминалистика. /Под ред. И. Ф. Пантелеева, Н. А. Селиванова. - М., 1984
40. Специализированный курс криминалистики для слушателей вузов МВД СССР, обучающихся на базе среднего специального юридического образования. /Под ред. М. В. Салтевского. - К., 1987
41. Криминалистика. /Под ред. Р.С. Белкина, В.П. Лаврова, И.М. Лузгина.- М., 1987.- Т. 1
42. Криминалистика. /Под ред. Р.С. Белкина, В.П. Лаврова, И.М. Лузгина.- М., 1987- Т. 2
43. Криминалистика. /Под ред. Н.П. Яблокова, В.Я. Колдина.- М., 1990

- 44.Криминалистика. /Под ред. И.Ф. Пантелеева, Н.А. Селиванова.- М., 1993
- 45.Криминалистика. /Под ред. И.Ф. Герасимова, Л.Я. Драпкина.-М., 1994
- 46.Криминалистика. /Под ред. Н.П. Яблокова.- М., 1995
- 47.Криминалистика. /Под ред. В.А. Образцова – М., 1995
- 48.Криминалистика. /Под ред. Т.А. Седовой, А.А. Эксархопуло. – С-Петербург, 1995.
- 49.Криминалистика. /Под ред. Н.П. Яблокова. - М., 1996
- 50.Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования. /Под ред. Т.В. Аверьяновой, Р.С. Белкина. - М.,1997
- 51.Криминалистика. /Под ред. А.Г. Филипова, А.Ф. Волынского. - М., 1998
- 52.Криминалистика. Учебник для вузов. /Под ред. Р.С. Белкина. - М., 1999.

Бібліографія

- 53.Рахлевский В.А., Борисов К.Г. Библиографический справочник диссертаций на соискание ученой степени кандидата и доктора юридических наук /Под ред. В.М. Чхиквидзе. - Душанбе, 1965
- 54.Волынский А.Ф., Прошина Г.П. Библиографический указатель литературы по вопросам судебной экспертизы за 1966 г. /Под ред. В.М. Галкина.
- 55.Елисеева А.А. Библиографический указатель научных работ сотрудников Харьковского НИИСЭ (1923 – июль 1967) - Харьков, 1967
- 56.Библиографический указатель литературы по криминалистической экспертизе за 1917-1967 гг. - Вып. 1.
- 57.Криминалистическое исследование документов / Под ред. Н.С.Полевого.- М., 1969. - Вып. 2.
- 58.Судебная трасология. /Под ред. С.И. Поташника. - М., 1973.
- 59.Библиографический указатель научных работ сотрудников Азерб. НИИСЭ.- Баку,1969
- 60.Штейнгауз М.С. Библиографический указатель литературы по советской криминалистике и судебной экспертизе за 1961-1968 гг. /Под ред. Н.А.Новоселовой: Кн. 1. Криминалистика и судебная экспертиза.- Минск, 1970; Кн. 2. Криминалистическая техника.- Минск, 1971; Кн. 3. Судебная экспертиза.- Минск, 1973
- 61.Папакуль А.Б., Пяркумене Л.Б. Библиографический указатель научных работ сотрудников Литовского НИИСЭ.- Вильнюс, 1971
- 62.Юзефович В.Г., Ильницкая Н.И. Библиографический указатель научных работ сотрудников Киевского НИИСЭ.- К., 1973
- 63.Бахин В.П., Ищенко А.В. Вопросы криминалистики и судебных экспертиз в диссертационных исследованиях. - К., 1988
- 64.Бахин В.П., Викторова Е.Н., Ищенко А. В. Библиографический указатель диссертаций по криминалистике. - М., 1989
- 65.Советские криминалисты. Библиографический справочник. /Сост. Т.В.Аверьянова и Н.Н. Лысов. – Н. Новгород, 1991

- 66.Ищенко А.В., Ищенко Н.Д., Иерусалимов И.А. Криминалистическое обеспечение борьбы с преступностью (Диссертации криминалистов, защищенные в специализированных ученых советах Украины).- К., 1997
- 67.Ищенко А.В., Карпов Н.С. Научное обеспечение практики борьбы с преступностью. - К., 1997

Навчальні посібники, науково-методичні статті

68. Агостон Ж. Теория цвета и ее применение в искусстве и дизайне. - М., 1982.
69. Алликвез К.А. Об экспозиции в фотографии. - М., 1981
70. Алексеева Н. В., Артюшин Л.Ф. Цветной фильм. - М., 1981.
71. Артюшин Л.Ф. Основы воспроизведения цвета в фотографии, кино и полиграфии. - М., 1970.
72. Артюшин Л.Ф. Цветная фотография. - М., 1986.
73. Барщевский Б.У., Иванов Б.Т. Объемная фотография. - М., 1970.
74. Бастанов В.Г. 300 практических советов. /Справ. Пособие. - М., 1989.- Вып.3.
75. Башкатов В.К. Судебно-фотографическая экспертиза./Учебное пособие. - М., 1980.
76. Белкин Р.С., Винберг А.И. Криминалистика и доказывание. - М., 1969.
77. Блейкер А. Применение фотографии в науке. - М., 1980.
78. Блюмберг И.Б. Технология обработки фотокиноматериалов. - М., 1977.
79. Бунимович Д.З. Краткий курс фотографии. - М., 1975.-Вып.2.
80. Бунимович Д.З. Практическая фотография. - М., 1979.-Вып.3.
81. Бондарчук В.М., Левитин Г.В. Промышленная аппаратура для химико-фотографической и дополнительной обработки киноплёнки. Л., 1979-1982.
82. Биленчук П.Д., Перебитюк Н.В. Применение современных физических методов исследования для решения поисковых задач в криминалистической практике. - К.,1993.
83. Биленчук П.Д., Ермаков А.С. и др. Фиксация результатов осмотра места происшествия. - К., 1981.
84. Вартанов А.С. Фотография: документ и образ. - М., 1983.
85. Вартанов А.С., Луговьер Д.А. Учись фотографировать. - М., 1988.
86. Василевский Ю.А. Фотография без серебра. - М., 1984.
87. Вендровский К.В., Вейцман А.И. Фотографическая структурометрия. - М., 1982.
88. Вредные вещества. /Под ред. Н.В. Лазарева, Э.Н. Левиной.- Л., 1976, - Т. 1-3.
89. Власенко В.И. Техника объемной фотографии. - М., 1978.
90. Волосов Д.С. Фотографическая оптика. /Теория, основы проектирования, оптич. характеристики. - М., 1978.- Вып.2.
91. Волинская Р.Н. Химия репродукционных процессов. - М., 1973.
92. Воскресенский П.И. Техника лабораторных работ. - М., 1973.
93. Гибсон Х. Фотографирование в инфракрасных лучах. - М., 1982
94. Гончаренко В.І. Науково-технічні засоби в роботі слідчого. - К., 1974.

95. Горбатов В.А., Тамицкий Э.Д. Цветная фотография. - М., 1979.
96. Горбатов В.А., Тамицкий Э.Д. Фотография. - М., 1985
97. Готлоп Ф. Практика профессиональной фотографии. - М., 1981
98. Громович Г.И. Научно-технические средства: современное состояние, эффективность использования в раскрытии и расследовании преступлений. - Минск 1989.
99. Домбровский Р.Г. Предмет криминалистики. – Рига, 1973.
100. Джеймс Т.Х. Теория фотографического процесса. - Л., 1980.
101. Дитлов А.С. Спутник фотолюбителя. - Минск, 1974.
102. Дологополов В.И. Светотехнические материалы. - М., 1972.
103. Железняк А.С. Материальные следы – важный источник криминалистической информации. - Омск, 1975.
104. Журба Ю.И. Лабораторная обработка фотоматериалов. - М., 1984.
105. Зернов В.А. Фотографическая сенситометрия. - М., 1980.
106. Зуев Е.И. Организация работы криминалистических подразделений ОВД. – М., 1971.
107. Зуев В.Д., Красавин А.И. Фотографические материалы и их применение в оперативно-розыскной, следственной и экспертной работе. - М., 1970.
108. Иофис Е.А. Техника фотографии. - М., 1973.
109. Иофис Е.А. Кинофотопроцессы и материалы. - М., 1980.-Вып.2.
110. Ищенко Е.П., Ищенко П.П., Зотчев В.А. Криминалистическая фотография и видеозапись. - М., 1999.
111. Картужанский А.Л., Борин А.В., Иванов В.О. Процессы старения и сохранимость фотографических материалов. - Л., 1976.
112. Картужанский А.Л., Красный-Адмони Л.В. Химия и физика фотографических процессов. - Л., 1986.-Вып.2.
113. Кисилев А.Я. Фотоматериалы: обработка, печать. - Л., 1986.
114. Клаусс Г., Мойзель Г. Применение светофильтров в фотографии. - М., 1983.
115. Кириллов Н.И. Основы процессов обработки кинофотоматериалов. - М., 1977.
116. Краткий справочник фотолюбителя. Сост. Н.Д. Панфилов и А.А. Фомин. - М., 1985.
117. Крауш Л.Я. Обработка фотографических материалов. - М., 1977.
118. Крылов И.Ф. В мире криминалистики. - Л., 1989.
119. Мельников Ю.Ф. Светотехнические материалы. - М., 1976.
120. Мешков В.В. Основы светотехники. - М., 1979.-Вып.2.- Ч.1.
121. Несеребряные. Фотографические процессы. - М., 1984.
122. Основы технологии светочувствительных фотоматериалов. - М., 1977.
123. Плужников Б.Ф. Особые приемы фотографии. - М., 1976.
124. Полевой Н.С. Криминалистическая кибернетика. - М., 1989.
125. Разумов С.А., Молибога Н.П. Осмотр места происшествия. / Методика и практика. - К., 1994.
126. Русинов М.М. Техническая оптика. - Л., 1979.
127. Смородін В.О. Цікава фотографія. - К., 1976.

128. Соловьев С.М. Инфракрасная фотография. - М., 1960.
129. Стародуб Д.О. Азбука фотографии. – К., 1987.
130. Стародуб Д.О. Азбука фотографии. - М., 1990.
131. Сегай М.Я. Современные возможности судебных экспертиз в свете достижений науки и техники. - К., 1987.
132. Судебная фотография. /Учебное пособие под ред. А.В. Дулова. - Минск, 1998.-Вып.2.
133. Терегулов Г.И. Химия для фотографа. - М., 1976.
134. Федин Л.А., Барский И.Я. Микрофотография. - Л., 1971.
135. Фомина Т.И. Работа фотолаборанта. - М., 1980.-Вып.2.
136. Хеймен Р. Светофильтры. - М., 1988.
137. Шашлов Б.А. Теория фотографических процессов. - М.,1981.
138. Шахрова М.М. Основы негативного и позитивного процессов. - К., 1987.
139. Шахрова М.М. Общий курс фотографии. – К., 1979.-Вып.2.
140. Шор М.И. Светочувствительные бумаги и их применение. - М., 1968.
141. Щепанский Г.В. Техника фотографии. - М., 1987.
142. Чудновский И.Я. Фотографирование с лампой вспышкой. - К., 1987.
143. Ковальов К.М., Чашницька Т.Г., Нізовцев Ю.Ю. Застосування фото- та відеозйомки при проведенні огляду місця події: Методичний посібник / ДНДЕКЦ МВС України. – К., 2006.
144. Огляд місця події при розслідуванні окремих видів злочинів: Наук.-практ. посібник / За ред. Н.І. Клименко. – К.: Хрінком Інтер, 2005.
145. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Судово-криміналістична фотографія. – К., 2006.
146. Криміналістична техніка. – навчальний посібник під редакцією Кофанова А.В., К. – 2006.
147. Воробей О.В., Мельников І.М., Волошин О.Г. Техніко-криміналістичне дослідження документів. – К., 2008.

Словники, довідники

148. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. - М., 1997.
149. Біленчук П.Д., Курко М.Н., Стахівський С.М. Судові експертизи. - К., 1997.
150. Бунимович Д.З., Фомин А.В. Справочник фотографа. - М., 1970.
151. Гурлев Д.С. Справочник по фотографии. / Обработка фотоматериалов. - К., 1988.
152. Мирский Д.Я. Словарь основных терминов судебно-фототехнической экспертизы. - М., 1985.
153. Снетков В.А., Зинин А.М., Виниченко И.Ф. Типы и элементы внешности (ТЭВ).- М., 1970.
154. Снетков В.А., Зинин А.М. Словарь основных терминов судебно-портретной экспертизы. - М., 1978.
155. Словарь основных терминов судебно-технической экспертизы документов. - М.,1978.
156. Словарь основных терминов трасологических экспертиз. - М., 1987.
157. Словарь основных и специальных терминов криминалистических

- экспертиз, материалов, веществ и изделий. - М., 1987.
158. Словарь основных терминов судебной автотехнической экспертизы. - М., 1988.
159. Сташенко Е.И. Словарь основных терминов теории и практики судебно-баллистической экспертизы. - М., 1984.
160. Сова Ф.П. Определение типов и моделей автотранспортных средств по следам шин. - М., 1970.
161. Фотография. / Энциклопедический справочник. /Под ред. П.И. Боярова и др. - Минск, 1992.